

## DRUŽBENO UPRAVLJANJE

Izkušnje šolskih odborov v Bosni in Hercegovini

# Dejanski voditelji šol

Republički svet za prosveto, znanost in kulturo Bosne in Hercegovine je organiziral analizo dela organov družbenega upravljanja v šolah. Ob tej priložnosti je svet dobil iz okrajev poročila, v katerih so podane dosedanje izkušnje iz dela šolskih odborov. Po vsej Bosni in Hercegovini pa so po drugi strani v zadnjih nekaj mesecih razpravljali o delu šolskih odborov na zborih volivcev ali na posebnih konferencah Socialistične zveze.

Pri vsem tem — v poročilih, na zborih volivcev in na konferencah Socialistične zveze — je bilo poudarjeno eno izmed temeljnih dejstev. Veliko število šolskih odborov je pokazalo znatno iniciativno, posebno voljo in vztrajnost za to delo s šoljani. Tako naglo in pravilno so razumeli svojo nalogo, da so začeli probleme, ki so vezani na šola, reševati takorekoč od prvih sej naprej.

V korist teh ugotovitev govorijo tudi nedavno posvetovanje vseh šolskih odborov na področju občine — center v Sarajevu. Na tem posvetovanju so ugotovili mnogo dobrih rezultatov, uspehov in izkušenj.

### Krepkejša povezovanje šole in družine

Nekateri šolski odbori so imeli doslej že po 8, 10 ali 11 sej. Na vsaki seji so razpravljali o važnih, boljše povedano, življenjskih vprašanjih šole. Sem spadajo razni materialni problemi (šolski prostor, inventar, dvorišče, telovadne dvorane), zatem problemi dijaštva (zdravstvena in socialna zaščita, učni uspehi, analiza vzrokov določenih negativnih pojavov v obnašanju in ravnanjih učencev), problemi šolskih kuhinj, učbenikov itd. V okviru teh vprašanj ima posebno mesto skrb za širše kulturnoumetniško in zabavno življenje učencev. Tudi v tej smeri so dosegli dobre rezultate.

Posebno pozornost zasluži vprašanje, ki ima v življenju šole pomembno mesto, pa se je doslej le s težavo reševalo, ali pa ga sploh niso reševali. To je vprašanje ustvaritve krepkejših vezi med šolo in družino. Roditeljski sestanki so dobro znana, stara in zelo primerna oblika dela. Z njihovo pomočjo je šola z manjšim ali večjim uspehom dosegla sodelovanje staršev pri skupnem delu izobraževanja in vzgoje šolske mladine.

Znano je, da večina roditeljskih sestankov ni bila uspešna. Na te sestanke niso prihajali

starši tistih otrok, ki se slabo učijo, ki so precej zanemarjeni ali prepuščeni vplivu ulice, posebno pa niso prihajali starši tistih otrok, ki pogosto ovirajo normalno delo v šolah.

Sedaj je v številnih, posebno pa v mestnih šolah, prav v tem pogledu položaj drugačen. Roditeljski sestanki se večinoma redno sklicujejo. Nedavno je šolski odbor osemletne šole v naselju Kovačiči poročal o svojem delu na sestanku, na katerem je bilo navzočih nad 400 roditeljev dijakov. Članj tega šolskega odbora so obiskali 60 družin, katerih otroci se slabo učijo, zanimali so se za življenjske pogoje teh dijakov, pogovarjali so se s starši, jih vabili na sodelovanje itd. Tako delajo tudi številni drugi šolski odbori.

To posredovanje družbenih organov je dalo lepe rezultate. Lahko rečemo, da so se tako tudi ta občutljiva vprašanja začela uspešno reševati. Tudi tisti starši, ki so doslej prepuščali vso skrb za vzgojo svojih otrok samo šoli ter jih ni skrbelo, kje in kako živijo njihovi otroci izven šole, kako se učijo, s kom se družijo in podobno, so začeli spreminjati svoj odnos. Ob podpori članov šolskih odborov in učiteljev sedaj mnogo bolj nadzorujejo svoje otroke, prihajajo v šolo, obiskujejo roditeljske sestanke in podobno. Tako spremembo ugotavljamo v mnogih šolah, posebno pa v VII, V. in XIV. osemletni šoli v Sarajevu.

### Komisije so resna pomoč

Analiza, poročila in posvetovanja nam kažejo, da se številni šolski odbori danes ukvarjajo z zelo različnimi vprašanji. Mnogi je čas, ko so bila materialna vprašanja najvažnejša skrb odbora. O teh tudi danes razpravljajo, kar je nujno v današnjih naših za delo šole precej težavnih materialnih pogojih. Toda ta vprašanja niso edina. Danes lahko svobodno rečemo, da je veliko število šolskih odbo-

rov uspešno ujelo vse nitje zamotanega šolskega življenja, vskladilo odnose v njem, zaposlilo širok krog roditeljev in drugih državljanov pri reševanju vseh šolskih problemov. Ti odbori predstavljajo danes dejanske voditelje svojih šol.

Zanimivo je, kako so to dosegli. Vsi odbori so razen intenzivnega dela, večjega zavzemanja učiteljev ustanovili stalne aličasne komisije, ki spremljajo ali proučujejo določene probleme in prihajajo s poročili ter pripravljenimi analizami pred šolske odbore. Pri vadih v Sarajevu so organizirali štiri take komisije, pri šolskem odboru osemletne šole v Kovačičih delujejo 3 komisije, pri XIV. osemletni šoli 4 itd. Običajno ustanovijo komisijo za zdravstveno socialna vprašanja dijakov, nato komisijo, ki sistematično spremlja in proučuje učne rezultate in obnašanje učencev, ter komisijo za kulturno in zabavno delo, za dijaške počitnice in podobno.

Nekatere izmed teh komisij so dosegle pomembne rezultate. Po zaslugi komisij za kulturno-zabavno življenje dijakov imajo številne šole svoje umetniške sekcije ali skupine, ki organizirajo zelo uspele prireditve. Z njihovo pomočjo organizirajo kinematografske predstave, razna pojedna predavanja in izlete, ustanovili so sekcije ali društva raznih fizikulturnih organizacij, kakor so skupine izvidnikov, strelske družine, klubi Ljudske tehnike, organizacije »Partizana« itd. Njč manj uspešno ni tudi bilo delo drugih komisij.



Pouk v šoli »Vojislav Ilić« v Beogradu

S tem v zvezi je hvalevredno še eno dejstvo. Tako so našli zelo posrečeno rešitev za širšo aktivizacijo članov šolskih odborov in za mnogoštevilnejše angažiranje državljanov pri reševanju raznih šolskih problemov. V šolskem odboru XIV. osemletne šole je 14 članov, v raznih stalnih aličasniških komisijah pa dela aktivno okoli 130 roditeljev dijakov in drugih državljanov. V nekem drugem odboru poudarjajo, da lahko vsak trenutek zaposlijo okoli 150 aktivistov — članov Zveze komunistov in drugih državljanov. Očitno se je ta odbor tako odločno in popolno uveljavil, da to prebivalci tega kraja vidijo v praksi; ter so zato pripravljeno pomagati mu pri vseh stvareh.

### Popolno sodelovanje s političnimi in družbenimi organizacijami

Do vsega tega pa je prišlo tudi zaradi pravilnega odnosa med temi odbori na eni strani in Zvezo komunistov, Socialistično zvezo in drugimi političnimi ter družbenimi organizacijami na drugi strani. V ve-

čini primerov se te politične in družbene organizacije niso nehale ukvarjati s šolskimi problemi, ko so ustanovile šolske odbore. Niso ostale ob strani. Medsebojno posvetovanje, stalno sodelovanje, skupno reševanje problemov — to je njihova vsakdanja praksa. Tako je jasno, zakaj je delo številnih šolskih odborov tako uspešno, široko in polno vsebine, zakaj je osvobodeno vsakega formalizma in površnosti. Ti organi so dobro začutili in pravilno razumeli dinamiko šolskega življenja. Zato tudi ne zastajajo za razvojem našega šolstva, ki postavlja pred šolske odbore nove zahteve in dolžnosti.

Dejstvo je, da je večje število teh organov pripravljeno sprejeti se z novimi nalogami, ki jih razen drugega prinaša tudi reforma našega šolstva. Res je, da bo pri tem prišlo tudi do raznih pomanjkljivosti, pokazale se bodo tudi različne slabosti strani, ki se tudi danes tu in tam razodevajo. Pa vendar moramo poudariti, da so šolski odbori šli po dobri poti. Če bodo tako nadaljevali, ne bodo izostali še pomembnejši uspehi.

Muhamed Begić

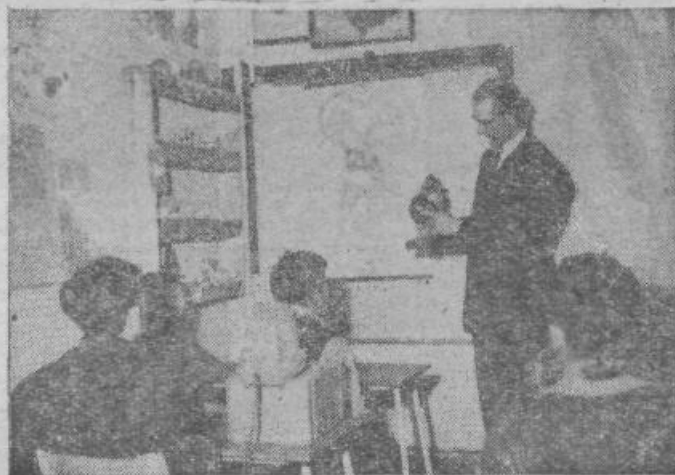
## PREGLED ŠOL, ŠOLSKIH ODBOROV IN STALNIH KOMISIJ

Vrsta šol	Število šol	Podatki vzeti iz	S šolskim odborom	Brez odbora	Število stalnih komisij
Šole obveznega šolanja	14.365	1.366	1.323	43	245
Gimnazije	271	259	233	26	242
Šole učencev v gospodarstvu	619	583	497	86	167
Strokovne šole s prakt. poukom	281	272	235	37	63
Srednje strokovne šole	259	255	225	30	116
<b>S k u p a j</b>	<b>15.795</b>	<b>2.735</b>	<b>2.513</b>	<b>222</b>	<b>833</b>

Podatki o družbenem upravljanju v prosveti so bili vzeti komaj iz vsake šeste šole. Opazno je, da nima še vedno znatno število šol — okoli 9% od tistih, ki so zajete s temi podatki — šolskih odborov. Prav tako je mogoče reči, da odbori v šolah obveznega šolanja ne izkoriščajo v zadostni meri zelo ugodne oblike za reševanje določenih vprašanj — stalnih komisij. Tudi pri drugih šolah ni v tem pogledu posebno ugoden položaj, razen pri šolah učencev v gospodarstvu.

## PREGLED ČLANOV ŠOLSKIH ODBOROV PO NAČINU IZVOLITVE

Vrsta šole	Število članov	Imenovani od ljudskih odborov	Delegirani od državn. svetov	Izbrani na zboru volivcev	Učitelji, direktorji, upravitelji	Učenci
Šola obveznega šolanja	11.295	2.618	21	6.621	2.025	10
Gimnazije	3.346	829	11	1.336	886	284
Šole obveznega šolanja	5.202	949	1.412	1.235	1.080	476
Strokovne šole s prakt. poukom	2.324	432	505	562	584	241
Srednje strokovne šole	2.867	587	585	666	751	278
<b>S k u p a j</b>	<b>25.094</b>	<b>5.415</b>	<b>2.534</b>	<b>10.470</b>	<b>6.326</b>	<b>1.289</b>



Učitelj razlaga